

Gurulórendszerű iskolaotthonos oktatás

Az iskolaotthonos iskola a napközis tanulók számára kívánja az iskolában töltött időt hasznosabbá, eredményesebbé és ugyanakkor kellemesebbé tenni.

A guruló rendszerű oktatás az iskolaotthonos oktatásnak olyan speciális „fajtája”, ahol nincs délután tanítási óra. Akkor miért nem hagyományos napközi? Mert ugyanúgy mindkét tanító azonos óraszámban — tantárgyfelosztás szerint — tanítanak és vezetnek a különböző tevékenységi formákat, mint az iskolaotthonos rendszerben — nincs napközis és délelőtti nevelő. Iskolánkban harmadik éve folyik ilyen jellegű oktatás, rendkívül jó eredménnyel.

Alapvető feltétele, hogy az osztály minden tanulója „napközis” legyen, tehát reggel 8-tól fél 5-ig vannak az iskolában. A nevelők úgy állítják össze órarendjüket, hogy egyik nap egyikük, másik nap másikuk délelőtti. Délután csak egy tanóra van, mint a hagyományos napköziben, de ezt sokkal eredményesebben lehet kihasználni, mert csak a saját tantárgyaival foglalkozik a nevelő. Előkészíti a másnap délelőtti tanítási órát (pl. anyagot gyűjtet, szömagyarázatot végeznek, mérnek, felidéznek az anyaghoz kapcsolódó régi ismereteket, hozzáolvasnak irodalmi szemelvényeket stb.). Azonkívül elvégzik önállóan a házi feladatot is a nevelő felügyelete alatt.

A tanító e módszerrel nemcsak a tanítási órán „leadott” anyagért felelős, hanem a szerzett ismeretek rögzítéséért, a szükséges készségek, jártasságok kialakításáért is.

Így valóban egységes folyamattá lehet tenni a tanítást és tanulást. A pedagógus közvetlen visszajelzést kap, hogy tanítványai mennyire értették meg a tanítási órán hallottakat, hogyan tudják a szerzett ismereteket önállóan alkalmazni, szükség van-e és kinél további segítségre. Az önálló feladatmegoldás ideje alatt különböző módszerekkel ellenőrzi és értékeli a tanulók teljesítményeit. A tanítási órán délelőtt nem kell „házi feladat-ellenőrzéssel” foglalkoznia, felhasználhatja az előző délután szerzett előkészítő jellegű ismereteket, és az így nyert időt is — változatos módon — gyakorlásra, az új ismeretek elmélyítésére fordíthatja. Megismeri tanítványait tanulás, önálló feladatmegoldás közben. Gondot fordíthat arra is, hogy a tanulók valóban képességeiknek megfelelő teljesítményre törekedjenek. Nagy jelentőségűnek tartom ezt a lehetőséget nemcsak a „hátrányos helyzetű” tanulók szempontjából, hanem az adottságok, képességek korai felismerése és nevelése szempontjából is.

Óralátogatások alkalmával meggyőződtem arról, milyen jól hasznosítják a jó képességű tanulók a tanórák szabadabbá vált részét. Vagy a nevelő irányítása alatt oldanak meg feladatokat, vagy érdeklődésüknek megfelelően a nevelő ajánlásai alapján rejtvényt fejtenek, Ablak-Zsiráf-ból vagy egyéb könyvekből olvasnak stb.

A guruló rendszerű oktatás előnye a sima iskolaotthonnal szemben, hogy délután nincs tanítási óra. Ennek ismerjük pedagógiai jelentőségét. A tanulónak lehetősége van a szabad időben (13—15 óráig) elmenni a zeneiskolába, a TIT keretében működő nyelvoktatásra, tömegsportra stb.

A guruló rendszerű oktatás pedagógusai nemcsak a tanítás és tanulás, hanem a szabad idő eltöltésének legváltozatosabb formái között is megismerik tanítványaikat. Ilyen módon valóban megvan annak a lehetősége, hogy az oktatást és az oktatáson kívüli tevékenységet egységes folyamattá alakíthassuk a gyermekek személyiségének sokoldalú fejlesztése érdekében. A sokoldalúan együtt töltött idő — a pedagógus

helyes irányítása mellett — lehetőséget nyújt a tanulóknak egymás megismerésére, megsegítésére, az egészséges versenyszellem kialakítására, a jó közösséggé kovácsolódásra.

A napközis szabadidős tevékenységi formákat is úgy osztják el a nevelők egymás között, ahogyan érdeklődésükhöz közelebb áll. Pl. kultúrfoglalkozást a magyaros, technikafoglalkozást a technikát tanító, játék-, sportfoglalkozást a testnevelést tanító nevelő vállalta.

A heti értékelést legtöbb esetben közösen végzik. Az úttörőmunka is eredményesebb, hiszen nem kell ezért külön bejőnni az osztályfőnöknek (ő a rajvezető). — Minden második szerdán, amikor ő a délutános, beépíti a napközis szabadidős tevékenységek közé. Ezenkívül nem kell a tanórát igénybe venni múzeum- és tárlatlátogatásra, könyvtári órák beállítására, tanulmányi sétákra stb. — mert ez mind beépíthető a délutáni szabad időbe. Megfigyeléseink azt bizonyítják, hogy ebben a szervezeti keretben a tanulók nem fáradtabbak, mint a hagyományos napköziben, a változatos napirend következtében.

A guruló rendszerű oktatás nemcsak az iskolában előnyös a gyermek számára, hanem a családi élet alakulására is kedvezően hat. Az a tény, hogy a tanulók délután házi feladat és tanulási kötelezettség nélkül mennek haza, lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermek felszabadultan vehessen részt a család életében. (Az otthoni foglalkozást csak olyan gyermeknél vélik fontosnak, ahol a szülők hiúságból vagy egyéb megfontolásból a gyerektől jobb eredményt kívánnak, mint azt képessége alapján várni lehet.) A szülőknek is több idejük és türelmük marad a család közös élményeinek megszervezésére, akár munkáról, akár szórakozásról legyen szó. Ugyanis hangsúlyozni szeretném, hogy ez az oktatási forma nem a szülői nevelés helyettesítője, hanem annak egy minél jobb kiegészítője kíván lenni. Éppen ezért a nevelők a szülőkkel szoros, őszinte emberi kapcsolatot igyekeznek kialakítani. A szülők nemcsak a fogadóórákon találkoznak, hanem minden másnap 16.30 után is beszélhetnek a tanító nénivel a gyermekükkel kapcsolatos problémákról. Tanácsokat adnak a nevelők, hogyan foglalkozzanak gyermekükkel a szülők az otthoni szabad időben, hogyan szervezzék meg a hétvégi programokat, amelyek kikapcsolódást jelentenek szülőknek, gyermeknek egyaránt.

Természetesen minden új próbálkozás a pedagógiai munkában, a jövő érdekében történik. De nagyon lényeges szempont az is, hogy a pedagógus munkája ne legyen aránytalanul nehezebb. Tudjuk, fárasztóbb, hogy nem mindig délelőtt vagy délután, hanem naponta váltással dolgoznak. Egyik héten háromszor, másik héten kétszer délután. A pedagógus számára viszont előnyös, hogy a tantárgyfelosztás következtében csak 3—4 féle órára kell készülnie 6—8 helyett. A tantárgyfelosztás — szem előtt tartva, hogy az összetartozó tárgyak egymástól ne váljanak el — közös megegyezés alapján történt, tehát a pedagógusok így általában érdeklődésüknek, hajlamaiknak jobban megfelelő órákra nagyobb kedvvel, sokoldalúbban tudnak készülni.

De valamennyi pedagógus a guruló rendszer legnagyobb előnyét abban látja, hogy így sokkal jobban, sokoldalúbban ismerheti meg a gyermeket, közvetlenül látja munkája eredményét vagy hibáját, lehetősége van, hogy oktató-nevelő munkáját szinte napról napra eredményesebbé tegye. Sokkal jobban fel tudnak készíteni a közösségi, közéleti munkára.

Iskolánk anyagi feltételei nem jobbak az átlagosnál. Az osztálylétszámok 27 és 40 között váltakoznak. Egy osztálynak csak egyetlen terem áll rendelkezésére. (2 osztálynak csak az alagsorban.) A tantermetek ügyesen rendezték be a nevelők állami, társadalmi és szülői segítséggel. Mindenütt van játék és könyvespolc, több osztályt szőnyeg tesz otthonossá és a különböző tevékenységi formákhoz alkalmassá. A padok rögr

zítettek, így a gyermekek nem mozgathatják igényeik szerint. Iskolánk udvara nem nagy, ezért a szabadidős tevékenységek nagy részét a közeli játszótereken és a mozikertben tartják a nevelők. Ha anyagi lehetőségeink még messze is vannak attól, hogy valóban „otthonná” alakítsuk az iskolát a tanulók számára, úgy látjuk, hogy gyermekeink szeretik az iskolánkat, jól érzik ott magukat. Lényegesek az anyagi feltételek, de munkánk eredményessége, pedagógiai hatásfoka nem az anyagi tényezőkön múlik.

Minden pedagógiai munka, de különösen a nem kitaposott úton való próbálkozás sikere elsősorban a pedagógusok hivatástudatán, áldozatvállalásán, gyermek- és ügy-szereteten múlik.

KÓKAI LÁSZLÓNÉ
Miskolc

Csoportközi foglalkozások iskolánkban

A századdal egyidős napközi otthoni foglalkoztatás eredményei és saját keretei között megoldhatatlan problémái teremtették meg az új szervezeti formákat: az iskolaotthont, a klubnapközit és csoportközi foglalkoztatást. Azokban az iskolákban, ahol a helyi feltételek nem teszik lehetővé az iskolaotthonos osztály vagy klubnapközi működését, csoportközi foglalkoztatást ajánlatos bevezetni.

Napközis munkatervünk erre a tanévre egyik legfőbb feladatul tűzte ki a csoportközi foglalkoztatás beindítását. Az általános és kisegítő iskolákban folyó egész napos foglalkoztatás igazgatói irányításához készült Útmutató a 21. oldalán a következőképpen határozza meg a csoportközi foglalkoztatás lényegét: „... az egy műszakban működő napközis, iskolaotthonos csoportokhoz tartozó gyerekek a hét egy vagy több napján szabad idejükben a csoportokat vezető nevelők által kínált szabadidő-tevékenységek közül választhatnak, függetlenül attól, hogy melyik nevelő csoportjához tartoznak”.

Napközinkben mi is régóta érezzük a változtatás, újítás szükségességét. Épp ezért örültünk, hogy szaktanácsadónk is lelkesen üdvözölte csoportközi kezdeményezésünket, és sok hasznos tanáccsal látott el bennünket. Ezenkívül lehetőséget teremtett munkaközösségünknek arra, hogy ellátogassunk a leninvárosi 5. Sz. Általános Iskolába, ahol a csoportközi foglalkoztatás igen jó színvonalon működik. Visszatérve, a szerzett tapasztalatokat is hasznosítva, még buzgóbban folytattuk tervező-szervező munkánkat.

360 napközisünket 13 napközis csoportban helyeztük el. Váltva dolgozunk, két műszakban. Mint tudjuk, az oktatásügynek nyújtott anyagi bázis elég szűkös. Ez érezhető nálunk is. A csoportközikekre összesen 5000 Ft-ot költhettünk. Anyagihiányunk enyhítésére hulladékanyagot szereztünk be.

Sajnos, a fluktuáció itt a legnagyobb. Az okok közismertek. Ennek ellenére örömmel mondhatjuk, hogy minden nevelő — a nyugdíjasok is — szívesen vállalkoztak csoportközi foglalkozások vezetésére. Érdeklődésünknek, tehetségünknek leginkább megfelelő klub vezetését vállaltuk. Ezenkívül arra törekedtünk, hogy olyan foglal-